

ТЕОРЕТИЧНІ І ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ТВОРЧОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Сторож О. В.

*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри практичної психології та психотерапії
Рівненського державного гуманітарного університету
м. Рівне, Україна*

Актуальність дослідження. Досягнення якісн нового стану сучасного суспільства неможливе без кардинального покращення рівня підготовки висококваліфікованих фахівців, що зумовлює необхідність зезпечення вищими навчальними закладами їхньої успішній соціалізації як чинника здобуття якісної освіти та професійного становлення особистості.

Зазначимо, що як слушн стверджує М. Менденс, якість освіти не є модою, не є формою керівництва, вона є умовою виживання в суспільстві, і саме вищі навчальні заклади спонукають людей діяти якісно.

Сутнісною характеристикою життя у сучасному світі стали швидкі зміни. Прискорення темпів соціальної динаміки, перетворення старих і виникнення нових соціальних структур, трансформація соціальних ідеалів і цінностей неминуче задають нові параметри перебігу соціалізації, ставлячи до її суб'єкта підвищені вимоги щодо формування нових моделей соціальної поведінки, конструювання системи цінностей та індивікаційних особистісних структур. Водночас необхідно підкреслити, що на сучасному етапі духовних та матеріальних суспільних трансформацій відбувається становлення нового типу особистості, який формується на нових ціннісних нормативних засадах.

У зв'язку з цим об'єктивн необхідною стає потреба і в особистісних трансформаціях, передусім, у напрямі досягнення гнучкості, сформованості творчих якостей. Відповідн варт погодитися з Г. Поляковою, яка стверджує, що творчість людей є генератором соціального процесу. Адже завдяки активності творчих особистостей не припиняється процес інновацій, отже, зезпечується суспільний прогрес, а послення їхнього творчог потенціалу означає розпадо і застій системи [1].

Таким чином, творчість виступає своєрідним механізмом адаптації особистості до соціальних змін, що відбуваються, а для того, щоб внутрішнь відповідати сучасній дійсності, людина повинна не прост вміти адаптуватися до нової ситуації, але й бути спроможною змінити її, змінюючись, розвиваючись при цьому сама.

Мета тез: здійснити теоретичний і прикладний аналіз основних аспектів творчої соціалізації студентської молоді.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблеми соціалізації особистості присвячена значна кількість вітчизняних і зарубіжних досліджень у різних галузях науки: культурантропології (Ф. Боас, В. Малиновський); соціології (Е. Дюркгайм, Дж. Дьюї, Дж. Мід); психології (Л. Виготський, О. Леонт'єв, А. Маслоу, Ж. П'яже, В. Петровський, Дж. Ротгер, З. Фройд). Різні аспекти цієї проблеми висвітлювалися у межах соціальної психології: вивчалися питання політичної і економічної соціалізації (Г. Андреєва, А. Коваленко, Н. Дембицька, І. Зубіашвілі, Л. Карамушка, М. Корнев, В. Москаленко, Л. Орбан-Лембрик, М. Пірен, В. Циба); аналізувалися вікові закономірності розвитку зростаючого покоління в умовах соціальних змін (Л. Божович, М. Боришевський, І. Малкіна-Пих, С. Максименко, Р. Павелків, О. Реан).

Особливої уваги науковці надавали проблемам творчого розвитку особистості. Зокрема досліджувалися питання розвитку і діагностики творчого мислення (Д. Богоявленська, О. Бондарчук, Ф. Вільямс, Дж. Гілфорд, В. Дружинін, О. Костюченко, О. Кульчицька, Л. Мойсеєнко, В. Моляко, В. Рибалка, В. Роменець, Р. Семенова, М. Смульсон, П. Торренс, О. Тунік); вивчалися сенситивні періоди творчої реалізації особистості (В. Дружинін, Г. Костюк, В. Рибалка, В. Роменець).

При цьому варт зауважити, що предметом дослідження вчених є також взаємозв'язок між обома зазначеними явищами (соціалізацією і творчою активністю особистості) (Г. Алдер, Г. Балл, О. Власова, А. Налчаджян, О. Ніколаєва, К. Роджерс, В. Юркевич, В. Ямницький), що дає підстави для постановки проблеми творчої соціалізації особистості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Водночас варт наголосити на тому, що зміст та хід соціалізації значною мірою обумовлений особливостями вікового розвитку особистості.

Численні дослідження щодо таких особливостей у студентському віці засвідчують, що до них належить передусім досягнення певної визначеності у структуруванні самосвідомості (Г. рамова, Г. Андреєва, Л. Божович, Д. Ельконін, Е. Еріксон, Дж. Роджерс, О. Скрипченко) та переходу на якісний новий рівень моральної свідомості (М. Боришевський); розвиненість та подальший розвиток інтелекту (Ж. П'яже, О. Реан) і творчого мислення (В. Дружинін, Г. Костюк, М. Лейтес, В. Моляко, О. Музика, І. Павлов, М. Парлоф, В. Рибалка, В. Роменець); становлення характеру (О. Лічко), цілепокладання (Ю. Швалб), самооцінки (І. Кулагіна), соціального статусу (С. Максименко, Дж. Морено, Т. Щербан), особистісного самовизначення (Т. Драгунова, Д. Ельконін, Л. Славіна). Зроблені дослідниками висновки переконують у тому, що на цьому етапі розвитку відбувається суттєва переорієнтація соціальної позиції

студентів з позиції реципієнта соціальних впливів до позиції активного суб'єкта, який активн відтворює соціальні норми та відносини в діяльності та завдяки процесу творчої реалізації особистості [1-4].

Спроможність студентів задовольнити ці вимоги зезпечується наявністю в них *творчої позиції* (здатності гнучко, відкрито, адекватн і самостійн реагувати на життєві ситуації, виявляти готовність досягати оптимального для цих ситуацій результату); *спроможності до творчог втілення задумів, планів, завдань* тощо (здатність до розкриття особистістю своїх ресурсів, необхідних для відповіді на виклики навколишнього оточення, що дає їй змогу глибше розкрити своє «Я» у ситуації контакту з іншими); *спроможності до вироблення творчої продукції* – створення власних способів керування життєвими ситуаціями, впливати на інших на основі відомих алгоритмів, схем та сценаріїв діяльності і спілкування [1].

Відповідн актуалізується потреба у розвитку образного і вербального творчог мислення, вдосконалення особистісних характеристик, досягнення соціального визнання та соціального статусу.

Теоретичний аналіз наукових праць, в яких розглядаються питання щодо *пасивної* та *активної* сторін *соціалізації* (Г. Алдер, Г. Батищев, Н. Голованова, В. Дружинін, О. Карпенко, В. Роменець, Л. Смолінчук, В. Юркевич, І. Якиманська), *соціальної творчості*, *соціальної креативності*, *соціальної обдарованості* (Т. Балобанова, О. Власова, Л. Єрмолаєва-Гоміна, Е. Ландау, О. Ніколаєва, О. Кульчицька, Л. Попова, Р. Семенова, О. Тургенєва) *творчої адаптації* (А. Налчаджян, К. Роджерс, В. Ямницький) *вікових* особливостей студентів (М. Боришевський, Г. Костюк, С. Максименко, В. Рибалка, В. Роменець, Ю. Швалб) привів до розуміння феномену *творчої соціалізації особистості*, який звучить як активне входження особистості до суспільства та забезпечується творчо-перетворюючими діями, що реалізуються в соціумі заради досягнення позитивних змін у процесі опанування традицій, норм і цінностей культури (Л. Коломийченко, О. Туріна) [1; 2; 4].

Виходячи з вище згаданих концепцій і підходів постає питання розвитку творчої соціалізації Серед студентської молоді, яку варт реалізовувати через наступні кроки психологічних взаємодій, а саме трьох послідовних рівнів:

1) *проблемно-адаптаційний*: основна задача якого полягає у виявленні і подоланні стереотипних (шлонних, дезадаптаційних) форм поведінки у молоді;

2) *рефлексивно-творчий*: основна задача якого полягає у опануванні молоддю процесом рефлексії і методом позитивного мислення, щоб будувати модель успішної творчої особистості і розвивати основні

особливості творчого мислення для продуктивного і результативного вирішення професійних і життєвих задач;

3) *творчо-адаптаційний рівень*: основна задача якого полягає в інтеграції нутро досвіду студентами протягом двох попередніх рівнів і впровадження його у життя. Розвиток цілепокладання і системно-цілісного та творчого відношення до минулого, теперішнього і майбутнього [1; 4].

Дані рівні передбачають успішне протікання процесу формування нових вмінь і навичок для успішної творчої соціалізації в суспільстві студентської молоді.

Висновки. Здійснений теоретичний аналіз творчої соціалізації студентів відкриває *перспективи* для подальшої розробки та вивчення проблеми *творчої соціалізації особистості* на різних вікових етапах та в будь-яких соціальних сферах життя людини.

Розгляд зазначеної проблеми у контексті її зезпечення вищими навчальними закладами є особлив важливим, оскільки якісна освіта в них дає можливість студентам творчо соціалізуватися у суспільстві і знайти своє місце в певній професійній діяльності.

Література:

1. Сторож О. В. Теоретико-методологічний аналіз творчої соціалізації студентів. *Психологічні основи зезпечення активності освіти у вищому навчальному закладі*: монографія / за ред. В.М. Ямницького, передмова та післямова Р.В, Павелківа. Рівне : О.Зень, 2015. С. 33–62.
2. Туріна О. А. Культуротворчі чинники творчої соціалізації особи. *Вісник Книжкової палати*. 2011. № 1. С. 35–40.
3. Циба В Т. Соціологія особистості : системний підхід (соціально-психологічний аналіз) : навч. посіб. К. : МАУП, 2000. – 152 с.
4. Ямницький В. М. Психологія життєтворчої активності особистості: монографія. Одеса : СВДО Черкасов М. П. ; Рівне : РДГУ, 2004. – 360 с.